

पूँजी निर्माणमा सहकारी

धेरै सहकारी संस्थाहरू समस्याग्रस्त छन्, भाखा नाघेका ऋण धेरै छन्, नागरिकको पैसा सहकारीका नाममा डुबेको छ, फिर्ता मागको चाप बढी छ । हाल देशमा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सहकारीको योगदान केवल तीन प्रतिशत छ ।

■ अच्युतप्रसाद पौडेल ‘चिन्तन’

स्थानीय तहले सबै अधिकार पाएको छ तर त्यहीं नै दक्ष जनशक्ति छैन, सहकारीमैत्री कर प्रणालीको विकास गर्ने, सहकारीहरूको व्यवस्थापनमा क्षमता वृद्धि, तालिमको पूर्णव्यवस्था, सहकारी सबैलाई कृषि, पर्यटन, ऊर्जा, उद्योग जस्ता क्षेत्रमा भर्ना उत्पादनशील क्षेत्रमा परिचालन गर्ने अभिभारा तिनले पूरा गर्न सकेका छैनन् ।

हिजोआज सहकारी वा लघुवित्त संस्था भनेपछि सबैलाई एलजी हुन थालेको छ । हाम्रो जस्तो विकासोन्मुख र भौगोलिक विकटताको देशलाई सहकारीको आवश्यकता रहेको हो । पूर्वीय धर्म दर्शनमा साक्षा अवधारणा संसारको सुट्टिदेखि नै सुरु भएको हो । सन् १८४४ मा विश्वमा पहिलो स्थापित रोचडेल समतामूलक अग्रणी संस्थाले आधुनिक सहकारीको अवधारणाको बीजरोपण गरेको हो । यसले सन् १८४५ मा व्यवसायको समीक्षासहित पाँचवटा नीतिगत निर्णय लियो, जसलाई सहकारीको पाँच सिद्धान्त भनियो भने कार्यन्वयन गर्दै जाँदा फरक अभ्यास पनि हुँदै आयो ।

सन् १८९५ मा सहकारी महासंघको स्थापना, सन् १९३७ मा सहकारीको रोचडेली सातवृदे सिद्धान्त पारित गर्दै सन् १९६६ मा ६ सिद्धान्त प्रतिपादन र सन् १९९५ मा पुरदा सहकारीका सात सिद्धान्त अर्थात् खुला र स्वेच्छिक सदस्यता, प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण, सदस्यहरूका बीच आर्थिक सहायता र सहभागिता, स्वायत्तता र स्वतन्त्रता, निरन्तर शिक्षा, तालिम र सूचना, सहकारीबीच सहकार्य र समुदायप्रतिको चासो मुख्य छन् ।

यस्तै अवधारणामा स्थापित सहकारी संस्थाहरू हामीकहाँ पनि ३० हजारभन्दा बढी सञ्चालनमै रहेका पाइन्छन्, दर्ता संख्या त अधिक छन् । सहकारीमार्फत् देशको विकास हाम्रो अभियान हो तर सहकारी कसैका लागि कमाउने भाँडो भएको छ भने धेरैका लागि गुमाउने माध्यम पनि । बैकभन्दा आकर्षक व्याज दिन्छु भनी सञ्चालन गर्ने सहकारी सञ्चालकहरूले निक्षेपकर्ताहरूलाई हैरानी पारेका छन्, नियमन गर्ने निकाय सक्रिय बन्न सकेन, धेरै सहकारी सञ्चालकले दलको भोला बोकेका छन् र भर्निन्छ, दलको भोट बैककै रूपमा देखिएका छन् धेरै यी । निक्षेपबाट तारै होटलमा बैठक, सेमिनारमात्रै हुने, चिल्ला गाडी र विदेश सयर हुने आरोप पनि छ ।

सहकारीको मूल ध्येय, मूल कारोबार आफ्ना सदस्यका बीच हुनुपर्नेमा एकै व्यक्तिले समेत धेरै संस्था चलाएको देखिँदा इमानदारीको अभाव खड्किएको छ । सहकारी ऐनमा ५० करोड रूपैयाँ बढी लगानीका ठूला सहकारीहरूलाई नेपाल राष्ट्र बैकले नियमन गर्नुपर्ने प्रावधान छ । सहकारीहरूले राजनीतिक आस्थाकै आधारमा राज्यबाट अनुदानसमेत पाउँछन् भने सहकारी व्यवस्थापनलाई तीन तहमा विभाजन गरिएको छ, संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा । तर, अधिकांश भर्ना ९० प्रतिशत बढी सहकारी संस्थाहरू स्थानीय तहबाटै सञ्चालित छन्, जहाँ दक्ष जनशक्तिको कमी छ र धेरै सहकारीको राजनीतिक स्वार्थ बाभेको देखिन्छ भने नियमन, अनुगमन फितलो भएको छ ।

कतिपय सहकारी त जनताकै प्रतिनिधि भन्छन् आफूलाई, नेता पनि । तिनले गर्ने लगानी पनि अधिकांशतः घरजग्गा, हाथर पर्चेज भर्ना अनुत्पादक क्षेत्रमा गरेको पाइन्छ भने नियमन गर्ने मुख्य निकाय सहकारी विभागले लगानीको घटीमा ५१ प्रतिशत उत्पादन क्षेत्रमा लगानी गर्नुपर्ने भन्छ तर अधिकांश लगानी अनुत्पादक क्षेत्रमा हुँदा पनि विभागले कारवाही गर्न सकेको देखिँदैन । राजनीतिक निकायमा सहकारीको हस्तान्तरणपछि सहकारीको यो विषय भन् जटिल बनेको छ । सहकारीहरूले ९५ प्रतिशत लगानी अनुत्पादक क्षेत्रमा गर्ने गरेका त्यसमा पनि

आफन्तकै नाममा रकम लगानी गर्ने गरेको पाइएको छ र उपभोक्ताहरू भन्ने गर्छन् सहकारी बचतमा जोखिम बढेको छ ।

केही वर्षयतादेखि संघअन्तर्गतको सहकारी विभागले नयाँ दर्ता त गरेको देखिँदैन तर नियमन पनि गर्न सकेको छैन । धेरै सहकारी संस्थाहरू समस्याग्रस्त छन्, भाखा नाघेका ऋण धेरै छन्, नागरिकको पैसा सहकारीका नाममा डुबेको छ, फिर्ता मागको चाप बढी छ । हाल देशमा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सहकारीको योगदान केवल तीन प्रतिशत छ । २५ वर्षभित्र यसको योगदान १५ प्रतिशतमा पुर्‍याउने लक्ष्यसहित सरकारले सहकारी विकासको दीर्घकालीन रणनीति तयार गरेको हो । क्षेत्रगत रूपमा भन्नुपर्दा आगामी दिनमा कृषि सहकारीको ५:९२ प्रतिशत, गैरकृषि सहकारीको हिस्सा ५:४१ प्रतिशत, सेवा सहकारीको ३:२२, बचत ऋण सहकारीको ०:४५ को योगदान हुने लक्ष्य लिएको छ ।

यो आँकडा आर्थिक वृद्धि दर १०:५ प्रतिशतको अपेक्षानुसारको हो । सहकारी सदस्यको पहुँचका विषयमा भन्नु पर्दा हाल १५ वर्षमाथिका आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या करिव ३१ प्रतिशत रहेको सन्दर्भमा २५ वर्षमा यसलाई ७५ प्रतिशतमा लग्ने लक्ष्य देखिन्छ । हाल भएका सहकारी संस्था संख्या भने दुई तिहाइले कटौती गर्दै १५ हजारमा सीमित गर्ने योजना देखिन्छ । चालु १५औँ योजनाले देशको स्थिर मूल्यमा आगामी २० वर्षमा आर्थिक वृद्धि १०:५ रहने लक्ष्य लिएको छ ।

यो मान्यतानुरुप सहकारी क्षेत्रले आगामी ५, १०, १५, २० र २५ वर्षमा प्राप्त गर्ने उपलब्धि र त्यसबाट देशको अर्थतन्त्रका विभिन्न क्षेत्रमा हुने योगदानलाई वस्तुपरक रूपमा प्रक्षेपण गर्ने प्रयत्न भएको रणनीतिमा उल्लेख हुन्छ । जसलाई समय सापेक्ष कार्यनीति, कानुन निर्माण, परिमार्जन जरुरी हुन्छ भने सहकारी क्षेत्रले उद्यमशीलताको विकास गर्न जरुरी छ । देशमा रहेका तीन तहका सरकारबीचको समन्वय, निजी तथा सहकारीबीचको साझेदारी, रणनीतिसहितको वार्षिक कार्य योजना भएन भने यो लक्ष्य प्राप्तमा सम्भव छैन ।

शेयर पुँजीको परिमाणात्मक सूचक भने सन् २०२५ अर्थात् पाँच वर्षमा करिव ३ खर्ब, १० वर्षमा ४:२० खर्ब, १५ वर्षमा ६:८० खर्ब, १५ वर्षमा १०:९५ खर्ब र २५ वर्षमा १७:७० खर्ब पुग्ने विश्वास छ । सहकारी बचत भने साविक भएको ३:४५ खर्बबाट ५ वर्षमा १० :४० खर्ब, १० वर्षमा १६:७४ खर्ब, १५ वर्षमा २४:४८ खर्ब, २० वर्षमा ३९:४३ खर्ब र २५ वर्षमा ६३:४३ खर्ब हुने प्रक्षेपण भएको छ । सहकारीको ऋणलगानी ३:३२ खर्बबाट आगामी ५ वर्षमा ६:५३ खर्ब, १० वर्षमा ११:४० खर्ब, १५ वर्षमा १९:४३ खर्ब, २० वर्षमा ३२:६५ खर्ब र २५ वर्षमा

५४:४४ खर्बको प्रक्षेपण छ ।

सहकारी सदस्य संख्या भने देशका ९० प्रतिशत घरधुरी यसमा संलग्न हुँदा २५ वर्षमा कुल १ करोड ९० लाख व्यक्तिहरू कुनै न कुनै रूपमा सहकारीमा आवद्ध हुने प्रक्षेपण छ । २०७६ को फागुनसम्म सहकारीको संख्या ३४ हजार ७ सय ३७, शेयर सदस्य संख्या ६५ लाख १५ हजार ४ सय ६०, शेयर पुँजी ७७ अर्ब २४ करोड हो भने यसमा ६८ हजार ४ सयको संख्यामा प्रत्यक्ष रोजगारी सिर्जना भएको आर्थिक समेक्षण २०७७ ले देखाएको छ । नेपालको पुँजी बजारमा सहकारीको योगदान सकारात्मक मान्नुपर्छ ।

हाम्रो अर्थतन्त्र कृषिमा आधारित भएकाले कृषिक्षेत्रमा सहकारीको भूमिका बढी हुन्छ । मुलुकको गरिबी न्यूनीकरण अभियान यसैबाट पूरा हुनुपर्ने हो । सरकार पुग्न नसकेको वा निजी क्षेत्र एकलैको पहुँच कम भएका क्षेत्रमा सहकारीको उपस्थिति बेजोड नै हुन्छ । खास गरी उत्पादनमुलुक क्षेत्रमा लगानी नबढाएसम्म मुलुकको गरिबी भने घटदैन । बजारीकरण र सेवा क्षेत्रको भूमिका अझ गहन हुन्छ । आजको विश्व बजारमा सहकारी क्षेत्रलाई लघुवित्त कारोबारसँग जोडी उत्पादन, वितरण, बजारीकरणको कामसँगै जोड्ने गरिएको छ ।

छरिएर रहेको श्रम, सीप पुँजी र प्रविधिलाई नेपाली बजार अर्नि रोजगारी अभियानसँगै जोड्ने अवधारणासँगै हुनुपर्छ सहकारी क्षेत्र । सहकार्य अर्थात् सबैको, धेरैको, सामूहिक सलग्नताको प्रयासले कठिन र असम्भव कार्य पनि सहज हुन्छ । राष्ट्रिय अर्थतन्त्र मजबुत हुन नसकेको, आर्थिक वृद्धिस्तर धेरै तल रहेको, आयात प्रतिस्थापनमा मुलुकको खासै भूमिका हुन

हो । सामाजिक सशक्तीकरण र समन्वय सबैको अभिभारा भर्ना जिम्मेवारी पनि हो । सहकारीमा आधारित उत्पादन, उद्यम र उद्यमशीलता, सेवा व्यवसायको विकास र विस्तार आजको आवश्यकता हो । सहकारीको सिद्धान्त र मूल्यको प्रर्वद्धन गर्दै सहकारी व्यवस्थापनका पक्ष, विधि र प्रक्रियामा सुधार गर्दै, सुशासनको अभिप्राय र मुलुकको सामाजिक रूपान्तरण अभियान सबैको ध्येय हुनुपर्छ । यति हुँदाहुँदै पनि हाल बजारमा सहकारीप्रतिको नेराश्य बढेको छ, सहकारी सञ्चालकहरू नै लुकेर हिँड्नुपर्ने अवस्था छ, ऋण तिर्न नसकेको, व्याजले नै ढाड सकेको जस्ता विषयले आमजनमानस आन्दोलित भएको अवस्था छ ।

मुलुकमा साक्षा संस्था, सहकारीका समस्या र चुनौतीहरू बगेल्ती छन् । सहकारी क्षेत्रलाई नियमन, सञ्चालन गर्नु कम चुनौतीपूर्ण छैन । सहकारीमा बचत गराई मोटो रकम ठगेर भारनेहरूको संख्या पनि हामीकहाँ कम छैन । सहकारीमा वित्तीय अनुशासन भएन भन्ने गुनासो व्यापक छ । उत्पादनशील सहकारीको योगदान बढाउन पनि कठिन छ । सहकारी संस्थामा विपन्न वर्गलाई समेट्ने काम चुनौतीपूर्ण छ । बचत र महँगो कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाहरूको नियमन कार्यमा जनशक्ति छैन, लगानी उठेको छैन, अर्कोतिर सहकारीहरूले निक्षेप, बचतको भुक्तानी नगरेको, संस्थाको साइन बोर्ड नै नभएको, खोज्ना नभेटिने, मोबाइल अफ गरिने यावत् विकृति र फन्कट व्यापक छ ।

टोल टोलपिच्छे घरघरैमा सहकारीहरू खुले तर सहानुभूति पाएनन् पछिल्लो समय । सामुदायिक भावना राम्रो भए पनि संलग्न व्यक्तिहरूमा नैतिकता र इमानदारीमा प्रश्न उठेको छ, कानुनको कठघरामा उर्भन्नु परेको अवस्था पनि छ । संस्थाहरूको संख्या वृद्धिका साथ गुणस्तरीय काम हुन सकेन, गुणात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्न नियमन निकायले सकेन । समस्याग्रस्त सहकारी संस्थामा कम गराउने सरकारी रणनीति छ, तर देखावटीमात्र, पहिले त सूचना प्रणालीकै कमजोरी छ र त व्याजको लोभमा पर्दा साँवा नै गुमेको स्थिति छ ।

स्थानीय तहले सबै अधिकार पाएको छ तर त्यहीं नै दक्ष जनशक्ति छैन, सहकारीमैत्री कर प्रणालीको विकास गर्ने, सहकारीहरूको व्यवस्थापनमा क्षमता वृद्धि, तालिमको पूर्णव्यवस्था, सहकारी सबैलाई कृषि, पर्यटन, ऊर्जा, उद्योग जस्ता क्षेत्रमा भर्ना उत्पादनशील क्षेत्रमा परिचालन गर्ने अभिभारा तिनले पूरा गर्न सकेका छैनन् । सम्बन्धित समुदाय र श्रमिकलाई स्वरोजगारमूलक उद्योग एवं व्यवसायमा सञ्चालन गर्ने, सबै क्षेत्रको जीवनस्तरमा सुधार गर्ने सहकारी पद्धतिको व्यवसायमा पहुँच पुर्‍याउने सरकारी नीति सफल पार्न तिनले सकेका छैनन् ।

उद्यमशीलता र नेतृत्व विकास हुने तालिम सञ्चालन नै गर्न सकिएन । लक्षित समूहको परिचालन, उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिमा सजग हुन सकिएन । कारोबारका आधारमा वर्गीकरण, रणनीतिक योजना नै आएन । बचतको सुरक्षा र बीमा कार्यक्रमप्रति पनि खासै ध्यान गएन, युवाहरू स्वदेशमा टिकाउन सकिएन, मुलुकभित्रै रोजगारी सिर्जना हुन नसक्दा देशको अवस्था गम्भीर बन्न पुगेको हो ।

ग्रामीण सौन्दर्यका पँधेरा र ढुंगेधारा लोप हुँदै

ध्रुवसागर शर्मा/हिटा

म्याग्दी, २० चैत

म्याग्दीका ग्रामीण क्षेत्रहरूबाट ढुंगेधारा र पधेराहरू लोप हुँदै गएका छन् । ग्रामीण जीवनको अभिन्न अंगका रूपमा रहेका परम्परागत पँधेरा र ढुंगेधाराहरू गाउँघरबाट नै लोप हुन थालेपछि ग्रामीण

सौन्दर्य पनि नासिदै गएको छ । बढ्दो शहरीकरण र संरक्षणको अभावमा सांस्कृतिक र ऐतिहासिक महत्व बोकेका यस्ता पँधेरा र ढुंगेधाराहरू दिन-प्रतिदिन हराउँदै जान थालेका स्थानीयले बताएका छन् । बढ्दो जनसंख्या र अव्यवस्थित बस्ती विकासका कारण परम्परागत प्रविधि र कलात्मक शैलीमा निर्माण गरिएका पँधेरा र ढुंगेधाराहरू भत्काइनाका साथै संरक्षण र जीर्णोद्धारको अभावमा पुगिएपछि अहिले गाउँघरमा यी सम्पदाहरू लोप हुँदै गएका बेनी नगरपालिका-२ वगरफाँटका ८७ वर्षीय वेदप्रसाद उपाध्यायले बताउनुभयो ।

पछिल्लो समय प्रविधिमा आएको परिवर्तनसँगै पँधेरा र ढुंगेधाराको उपयोगमा पनि कमी आएको स्थानीय बासिन्दाले बताएका छन् । अव्यवस्थित रूपमा खनिएका मोटरबाटो र पाइपमार्फत घरघरमा पानी पुर्‍याउने होडवाजीमा कतिपय जलसम्पदाहरू पुगिएका बेनी नगरपालिकाका इन्जिनियर विमलरञ्जन कार्कीले बताउनुभयो । म्याग्दीका ग्रामीण भेगमा रहेका कैयौँ पँधेरा र ढुंगेधाराहरू लोप भइसकेका र भावी पुस्ताले यस्ता परम्परागत मौलिक सम्पदाहरू देख्न नपाउने हुँदा भएका ढुंगेधाराहरूको संरक्षण गर्न स्थानीय तहहरूले नै सक्रियता देखाउनुपर्ने म्याग्दीको इतिहास र संस्कृतिका अध्यता कृष्णबहादुर बानियाँले बताउनुभयो ।

अहिले गाउँमा पँधेरा र ढुंगेधाराहरू मात्र होइन ढिकी, जाँतो, पानीघट्ट, ओखल र कोलहरू पनि लोप भइसकेका छन् । आयातित संस्कृतिले गाउँलाई कुरुप बनाउँदै लगेपछि गाउँबासीहरूमा अपनत्व र भ्रातृत्व भावमा पनि कमी देखिँदै गएको छ । सामूहिकतामा विश्वास गर्ने गाउँलेहरूको विश्वास भर्चिबदै गएपछि एकांकीपन बढेर गएको र उपभोक्तावादी संस्कृतिका कारण गाउँलेहरू पनि व्यापारी जस्ता बन्दै जान थालेका स्थानीय बयोवृद्धहरू बताउँछन् । प्रविधिको बढ्दो प्रयोग र पफचमेसी संस्कृतिको प्रभावका कारण गाउँको सांस्कृतिक मौलिकता र सम्पदाहरूमा हराउँदै गएको छ ।

एक नगरपालिका र पाँचवटा गाउँपालिका रहेको म्याग्दीका ६ वटै स्थानीय तहमा 'एक घर एक धारा' निर्माण अभियान सञ्चालन भइरहेको छ । घरघरमा धारा बनाउन थालेपछि कतै कतै मात्र भेटिने पँधेराहरू पनि प्रयोगविहीन अवस्थामा पुगेका गाउँलेहरूले बताएका छन् ।

नेपाल सरकार

गृह मन्त्रालय

जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सल्यान

बोलपत्र स्वीकृत गर्ने आशयको सूचना

प्रकाशित मिति : २०७९।१।२९ गते

मिति २०७९।१०।१८ गते हिमालय टाईम्स राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित सूचना अनुसार **Contract ID No:- APORS1/079-080/Salyan/01** को सम्बन्धमा **Newliza/Bhumi J.V. Salyan** को कबोल अंक रु. **४९४८८९२०।६९** (मु.अ.कर र प्रोभिजनल सम सहित) सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ दफा २७ (१) बमोजिम छनौट भएकोले ऐ. ऐनको दफा २७ (२) को प्रयोजनार्थ यो आशयको सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

Arjunchaupari Rural Municipality

Office of Rural Municipal Executive

Arjunchaupari, Syangja

The Letter of Intent

First Publication Date (2023/04/04)

Pursuant to clause 27.2 and 47.3 of PPA-2063, this is to notify all the concerned bidders that the following substantially responsive lowest bidder has been selected to award the contract as per the invitation for bids published on The Himalayan Times Newspaper on 2023/02/02: Arjunchaupari Rural Municipality intends to award the contract to the same.

S.N.	Contract No., Name of Contract	Name of Successful Bidder	Total Bid Price with VAT
1	ACRM/NCB/GOODS/10/2079/080, Fabrication and Supply of Steel Parts for Trail Bridges	Agro Engineering Works Pvt. Ltd. Butwal Industrial District Butwal-10	Nrs. 45,84,728.35

Chief Administrative Officer

Likhu Tamakoshi Rural Municipality

Invitation for Bids

Date of publication: 04-04-2023 (10:00 AM)

1. Likhu Tamakoshi Rural Municipality invites electronic bids from Nepalese eligible bidders for the procurement Supply, Delivery, Installation, Commissioning and Testing of Broadband service projects mentioned below under NCB Bidding Procedures. All other information and Bid Documents can be downloaded from PPMO website www.bolpatra.gov.np/egp. All the eligible bidder are requested to submit E-bid only as per Instruction with in mentioned period.

S. N.	Contract Identification No	Name of Project	Estimated Amount, NRs (With VAT)	Bid Security Amount (Rs.)	Bid Document Fee	Deadline for bid submission	Bid Opening Date
1	LTRM/NCB/GOODS/INTERNET-01/079/80	Supply, Delivery, Installation, Commissioning and Testing of broadband services in the designated locations of Likhu Tamakoshi Rural Municipality.	72,81,984.00	2,18,460.00	3,000.00	04-05-2023 12:00	04-05-2023 14:00

2. Bidders should deposit the cost (as specified above) of bidding document in the Project’s Rajaswa (revenue) account as specified below and the scanned copy (pdf format) of the Bank deposit voucher shall be uploaded by the bidder at the time of electronic submission of the bids. Information to deposit the cost of bidding document in Bank:

Name of the Bank: Nepal Investment Bank Ltd.

Name of Office: Likhu Tamakoshi Rural Municipality

Office Account no: 07001400250016

Rajaswa (revenue) Accont Name: Ga 1 I Aantarik Rajaswa Khata

3. For Evaluation Criteria, please refer the respective Bid Document in PPMO website www.bolpatra.gov.np/egp

4. Likhu Tamakoshi Rural Municipality reserves the right to accept or reject, wholly or partly any or all the bids without assigning reason, whatsoever.

Chief Administrative Officer
Likhu Tamakoshi Rural Municipality